

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ І КОРПОРАТИВНА
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ**
(назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки магістрів
(освітнійступінь)

спеціальності 242 Туризм
(шифр і назва спеціальності)

(шифр за ОП_ПП.9_)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Черкаським національним університет імені Богдана Хмельницького
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Н.В. Зачосова, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту та економічної безпеки

(ініціали, прізвище, науковий ступінь, учене звання, посада)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

(ініціали, прізвище, науковий ступінь, учене звання, посада)

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою інституту / факультету

ННІ економіки і права

(назва інституту / факультету)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол № _____

Затверджено Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

“ _____ ” _____ 20__, протокол № _____

ББК

УДК

ISBN

© ЧНУ, 2017.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Управління економічною безпекою і корпоративна соціальна відповідальність» складена відповідно до освітньої програми підготовки магістрів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 242 Туризм

(шифр і назва)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теорії, методики та практики процесу управління фінансово-економічною безпекою на підприємствах України.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Управління економічною безпекою і корпоративна соціальна відповідальність» ґрунтується на знаннях та навиках, отриманих студентами у процесі вивчення таких дисциплін як «Менеджмент», «Економічна теорія», та дістає своє логічне продовження у таких дисциплінах як «Управління проектами в туризмі».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Основи формування системи економічної безпеки та управління нею.

Забезпечення функціонування системи економічної безпеки.

Корпоративна соціальна відповідальність.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Управління економічною безпекою і корпоративна соціальна відповідальність» є підготовка спеціалістів за освітнім ступенем магістра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньою програмою підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування.

1.2. Основне завдання вивчення дисципліни «Управління економічною безпекою і корпоративна соціальна відповідальність» – навчитися розробляти організаційно-методичне забезпечення економічної безпеки, та заходи щодо оперативного реагування на загрози, ризики, небезпеки в діяльності підприємств, установ, організацій, а також будувати систему корпоративної соціальної відповідальності, для чого необхідно:

1) ознайомити студентів з основами управління економічною безпекою, особливостями формування її системи;

2) поглибити знання студентів щодо механізмів протидії економічним і фінансовим ризикам підприємств, установ, організацій;

3) сформувати системне уявлення про забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності;

4) виховувати у студентів схильність до безпекоорієнтованого управління суб'єктами господарювання за необхідності швидкого реагування на зміни економічного середовища;

5) виробити у студентів уміння аналізувати стан економічної безпеки та користуватися методиками оцінювання її рівня;

6) формувати у студентів навички формування системи корпоративної соціальної відповідальності.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- підходи до формування системи економічної безпеки;

- теоретичні основи управління системою економічної безпеки;

- особливості організації управління системою економічної безпеки;

- механізм моніторингу у системі економічної безпеки;

- параметри оцінки рівня економічної безпеки та корпоративної соціальної відповідальності;

- вектори стратегії забезпечення економічної безпеки та корпоративної соціальної відповідальності;

- інструменти управління ризиками в системі економічної безпеки;
- механізми забезпечення корпоративної соціальної відповідальності;

вміти:

- розробляти та запроваджувати на практиці заходи із забезпечення економічної безпеки;
- забезпечувати підготовку керівних документів, які стосуються організації діяльності системи економічної безпеки підприємства, механізмів забезпечення корпоративної соціальної відповідальності;
- розробляти проекти положень, наказів та інструкцій, що регламентують функціонування системи безпеки, а також діяльність підрозділу економічної безпеки підприємства та його взаємодію з іншими структурними підрозділами;
- визначати зовнішні та внутрішні загрози й ризики у сфері економічної безпеки підприємства;
- проектувати систему підготовки керівного складу та персоналу підприємства щодо проведення ефективних заходів зі зниження рівня небезпек, загроз та ризиків;
- розробляти плани щодо забезпечення економічної безпеки, проведення окремих спеціальних заходів щодо оперативного реагування на загрози, ризики, небезпеки діяльності підприємства;
- забезпечувати збереження та примноження матеріальної та фінансової бази підприємства, раціональне та ефективне використання його ресурсів, надання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності підприємства з урахуванням виявлених загроз і небезпек, захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства;
- організовувати проведення моніторингу оцінювання стану безпеки, надійності та рівня: економічного стану підприємства, потенційних партнерів підприємства, стратегії діяльності на ринку конкурентів, максимально повного інформаційного забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства з метою мінімізації внутрішніх і зовнішніх загроз.
- розробляти документи, що визначають стандарти безпеки, повноваження структурних підрозділів підприємства, види та напрями їх діяльності щодо запобігання загрозам, ризикам, небезпеці та забезпечення економічної безпеки;
- брати участь в апробації заходів із економічної безпеки підприємства шляхом розроблення моделі економічної безпеки підприємства та плануванні окремих спеціальних заходів щодо оперативного реагування на загрози, ризики, небезпеки в діяльності підприємства;
- забезпечувати дотримання норм корпоративної соціальної відповідальності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин 6 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІННЯ НЕЮ

Тема 1. Формування системи економічної безпеки

Питання теми:

1. Розвиток та сучасний зміст поняття економічної безпеки підприємства, установи, організації.
2. Головні загрози економічній безпеці підприємства, установи, організації.
3. Економічна безпека суб'єктів господарювання основних видів економічної діяльності в Україні.
4. Державне регулювання економічної безпеки підприємства, установи, організації.

Тема 2. Теоретичні основи управління системою економічної безпеки

Питання теми:

1. Суть, мета та завдання управління економічною безпекою підприємства.
2. Суб'єкти та об'єкти управління економічною безпекою підприємства.
3. Основні принципи та методи управління економічною безпекою підприємства.
4. Характеристика основних функцій управління економічною безпекою підприємства.
5. Механізми управління економічною безпекою підприємства.

Тема 3. Організація управління системою економічної безпеки

Питання теми:

1. Основи організації управління економічною безпекою підприємства.
2. Принципи організації управління економічною безпекою підприємства.
3. Функції відділу економічної безпеки підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 4. Оцінка рівня економічної безпеки

Питання теми:

1. Поняття та види діагностики діяльності підприємства.
2. Основи діагностики зовнішнього середовища підприємства.
3. Методи діагностування фінансової кризи.
4. Методи оцінки інтелектуального капіталу та потенціалу підприємства.

Тема 5. Стратегія забезпечення економічної безпеки

Питання теми:

1. Стратегія економічної безпеки підприємства та її складові.
2. Розробка та реалізація стратегії економічної безпеки підприємства.
3. Стратегічний аналіз економічної безпеки підприємства.

Тема 6. Управління ризиками в системі економічної безпеки

Питання теми:

1. Визначення ризиків у діяльності підприємства.
2. Ситуаційний підхід при ідентифікації ризиків підприємства.
3. Методи впливу на ризик та прийоми зниження ступеня ризику.
4. Управління страховими ризиками.
5. Способи зниження ризиків на фондовому ринку.

Тема 7. Діагностика банкрутства та джерела виходу з кризи

Питання теми:

1. Діагностика банкрутства підприємства.
2. Програма заходів санації підприємства.
3. Форми та внутрішні джерела виходу з фінансової кризи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 8. Основні засади становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності

Питання теми:

1. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності її суть та значення.
2. Внутрішнє і зовнішнє середовище КСВ.
3. Концепція менеджменту заінтересованих осіб.

Тема 9. Основні засади становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності

Питання теми:

1. КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації.
2. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії.
3. Підвищення ефективності діяльності з СВ через Раду директорів.

Тема 10. Основні засади становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності

Питання теми:

1. Міжнародні ініціативи із захисту прав людини в бізнес-середовищі. Рамкова концепція ООН «Захист. Повага. Гарантія справедливості»
2. Права людини на робочому місці: Декларація МОП. Добровільні принципи з безпеки і прав людини і Глобальні принципи Саллівана.
3. Соціальний діалог в Україні.

3. Рекомендована література

Базова

1. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: 2012. –386 с.
2. Економічна безпека підприємництва в системі національної безпеки / Люта О.В., Пігуль Н.Г./ Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки: [колективна монографія у 2т.]. – Дніпропетровськ «ФОРМ Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – 349 с.
3. Зачосова Н.В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ :монографія / Н.В. Зачосова. – Черкаси :ПП Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2016. – 375 с.
4. Зубок М. І., Рубцов В.С., Яременко С. М., Гусаров В.Г., Чернов. Економічна безпека суб'єктів підприємництва : навчальний посібник. – К.: 2012 – 226 с.
5. Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідації інформації: навчальний посібник / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Репко. – Х: Вид. ХНЕУ, 2013. – 264 с.
6. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки: підручник / О. І. Копилук, О. М. Музичка, Ю. В. Тимчишин та ін. - Львів: Вид-во Сполом, 2017. - 411 с.

7. Крегул Ю. І. Комерційна розвідка та внутрішня безпека на підприємстві : навчальний посібник / Ю. Крегул, М. Зубок, Р. Банк ; ред. Ю. А. Крегул. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. - 175 с.
8. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посібн. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. -Х. : ХНЕУ, 2012.-251 с.
9. Подольчак Н. Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навчальний посібник / Н. Подольчак, В. Карковська. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. - 267 с.
10. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія / О. Сусіденко. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - 127 с.
11. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів : навчальний посібник / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; за заг. ред. д-ра. екон. наук, проф. С. М. Фролова. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 333 с.
12. Фінансова безпека будівельних підприємств : монографія / Воробйов Ю.М., Воробйова О.І., Блажевич О.Г. – Сімферополь : ВД «АРІАЛ», 2013. – 180 с.
13. Хома І. Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства : монографія / І. Хома. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. - 503 с.
14. Черевко О. В. Управління системою економічної безпеки суб'єктів господарювання : обліково-аналітичне забезпечення : монографія / Черевко О. В., Мігус І. П. - Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А. – Черкаси, 2015. – 198 с.
15. Шпак Н. О. Економічна стабільність суб'єктів господарювання в умовах хаотичного розвитку національної економіки України : монографія / Н. Шпак, О. Пирог, М. Романишин. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. - 287 с.
16. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика : підручник / Саприкіна М. А., Ляшенко О., Саєнсує М. А., Місько Г. А., Зінченко А. Г.; за наук. ред. д.е.н., проф., засл. діяч науки і техніки України Редькіна О. С.-К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011.-480 с.
17. Гоголя, О. П. Соціальна відповідальність бізнесу / О. П. Гоголя, І. П. Кудінова. - К. : Вид-во Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2008. - 79 с.
18. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / Кол. автор.: Лазоренко О., Колишко Р., та ін. - К. : Вид-во «Енергія», 2008. - 96 с.
19. Саєнко Ю. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження / Ю. Саєнко. – К., 2005. – 30 с.

Допоміжна

20. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
21. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
22. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
23. Про господарські товариства [Електронний ресурс] : Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
24. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації : монографія / О. Власюк; Націонал. ін-т стратегічних досліджень. - К. : НІСД, 2014. – 428 с.
25. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління : монографія за ред. д.е.н., проф.. Т.А. Васильєвої, к.е.н., О.Б. Афанасьєвої. - Суми : «Ярославна», 2013. – 488 с.
26. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. - Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. - 349 с.

27. Економічна безпека держави / ред.: О. Власюк, А. Мокий. - Львів :Апріорі, 2013. - 835 с.
28. Кубрак Н. Р. Потенціал еластичності у формуванні конкурентоспроможності промислових підприємств : монографія / Н. Кубрак, Є. Крикавський, Н. Косар. - Львів :Видавництво Львівської політехніки, 2013. - 202 с.
29. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 120 с.
30. Перхач О. Л. Корпоративні конфлікти та методи їх подолання : навчальний посібник / О. Перхач, Н. Подольчак; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка». - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. - 191 с.
31. Петрович Й. М. Стратегічне управління конкурентоспроможністю промислового підприємства : монографія / Й. Петрович, О. Кривешко, І. Ступак; ред. Й. М. Петрович. - Львів :Видавництво Львівської політехніки, 2012. - 226 с.
32. Подольчак Н Ю. Менеджмент управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств : монографія / Н. Подольчак, Г. Ковальчук. - Львів :Львівська політехніка, 2015. - 190 с.
33. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / за заг. ред. І. О. Школьник та В. М. Кремень; [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 488 с.
34. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.]. - Житомир: ЖНАЕУ, 2014. – 478 с.
35. Черевко О. В. Стратегічні пріоритети детінізації економіки України у системі економічної безпеки : макро та мікрорівні : монографія / Черевко О. В., Мігус І. П., Зачосова Н. В. // Черкаси: Вид-во ПП Чабаненко Ю. А. – Черкаси, 2014. – 370 с.

16. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

36. www.minfm.gov.ua - Міністерство фінансів України.
37. www.rada.kiev.ua - Верховна Рада України.
38. www.ukrstat.gov.ua - Державна служба статистики України.
39. <http://www.rnbo.gov.ua> – Рада національної безпеки і оборони України
40. <http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень.
41. www.bank.gov.ua - Національний банк України

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання– залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

- доповіді;
- реферати;
- тестові завдання;
- аналітичні завдання;
- індивідуальні завдання;
- модульні контролю.